

Refugi antiaeri de la Guerra Civil

Sant Adrià de Besòs

Ubicació

Comarca: Barcelonès
Lloc/Adreça: Sant Joan Baptista - Plaça Francesc Macià
Alçada: 8

Coordenades:

Latitud: 41.428045097609
Longitud: 2.2236290552134
UTM Est (X): 435130
UTM Nord (Y): 4586567

Classificació

Número de fitxa 08194 - 17
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Any 1938
Autoria de l'element: Joan Maymó
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL (938-I Acord de Ple del 23/01/2003)
Número inventari Si (IPA)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Cultural
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Sant Adrià de Besòs (Plaça de la Vila, 12 - 08930)
Autoria de la fitxa Equip de treball de l'Arxiu Municipal de Sant Adrià de Besòs "Isabel Rojas Castroverde" (ASAB)

Data de registre de la dl., 30/10/2017 - 01:00

fitxa:

Data de la darrera revisió: dv., 07/05/2021 - 01:00

Descripció

Construcció soterrada, de planta trapezoïdal amb una superfície útil de 195 m². Té l'accés a la placeta Macià per unes escales que donen a un dels extrems. Dins, hi trobem tres galeries. Les dues laterals són més grans, d'uns 32 metres de llargada per 2,25 d'ample i una alçada lliure màxima de 2,05 metres. La galeria central és més estreta i curta. A l'extrem d'aquesta galeria, existien unes altres escales, per les quals quedaven dues entrades enfrontades, tot i que aquestes ja no són visibles, perquè després de la guerra es van colgar. La galeria central és més curta que les dues laterals. Al final d'aquestes hi ha dos espais destinats a cambra sanitària (els sanitaris no es van instal·lar mai) i un espai central que correspondria a un tercer accés. La superfície construïda és de 285 m² i té una cabuda de 50 persones. L'espai es va construir amb murs de càrrega d'uns 60 cm de gruix, amb formigó en massa de ciment pòrtland artificial i voltes de maó ceràmic massís blindades. Hi ha dos sistemes constructius d'arcades diferents: el primer sistema, que correspondria a les arcades que comuniquen la nau central amb la lateral, que són de formigó amb un arc de mig punt. En canvi, la resta d'arcades són de maó ceràmic massís amb un arc escarser. De la construcció, cal destacar una inscripció feta en una placa d'argila on es pot llegir: "Any 1938 CNT". Aquest refugi fou construït segons les tipologies descrites en el manual de "Refugis: Defensa passiva antiaèria, instruccions elementals per a la protecció contra els atacs aeris amb bombes explosives i incendiàries" publicat per l'Ajuntament de Barcelona l'any 1937.

Observacions:

Forma part de la xarxa d'espais de memòria del memorial Democràtic, dins l'àmbit temàtic d'espais de la Guerra Civil i dins la tipologia "Patrimoni recuperat in situ". Està obert a la visita pública (visites guiades un cop al mes).

Història

Durant la Guerra Civil l'existència d'una important indústria a Sant Adrià de Besòs va convertir la població en objectiu militar. En aquell moment Sant Adrià de Besòs va passar a dir-se Pla de Besòs i fou bombardejat per l'aviació italiana "Aviazione Legionaria" aliada de Franco, que provocà la mort de 39 persones. Aquesta no només bombardejava les fàbriques, sinó que també atacava als barris obrers, responenent a l'estratègia "guerra total aèria", on els civils es convertien en objectius per tal de desmoralitzar al front contrari i aconseguir abans la rendició. Davant aquesta ofensiva militar, l'Ajuntament i la població adrianenca s'organitzà per tal de poder crear espais de defensa. Són diversos els refugis antiaeris que existiren a Sant Adrià de Besòs. Tot i que actualment només se'n conserva aquest en bon estat, tenim constància del de la plaça de l'Església, el de la plaça del mercat, i els dels carrers de les Corts Catalanes, Lleida i Barcelona. El refugi de la placeta Macià es va construir gràcies a la cooperació municipal i social, ja que quan la brigada de l'Ajuntament acabava el seu torn, començaven els veïns. Un cop acabada la guerra, l'any 1939 es clausurà. L'any 2003 el Ple de l'Ajuntament el declarà Bé Cultural d'Interès Local, i el 2005 va començar un projecte per tal de recuperar-lo. L'objectiu era el de recuperar l'espai i donar-lo a conèixer als ciutadans per mitjà de visites guiades i concertades. Amb l'ambient històric que el caracteritza, la seva tipologia, el seu ús, la distribució i els sistemes constructius. La intervenció incloïa la instal·lació d'un paviment de formigó continu en el terra del refugi -que abans era de terra argilosa-, la incorporació d'un sistema d'il·luminació adient, l'adequació de l'accés i també del sistema de ventilació. El 2008

l'Ajuntament de Sant Adrià de Besòs museïtza i senyalitza el refugi antiaeri, amb ajuda del Memorial Democràtic. A part d'aquest vessant més pedagògic, el refugi també té un vessant de caràcter cultural, on s'aprofita l'espai per fer-hi concerts i obres de teatre.

Bibliografia

ASAB (1) UI. 278, exp. 10. BELLOSTES, J. i ARNAU, N. (2002): Catàleg de béns culturals d'interès local del municipi de Sant Adrià de Besòs. VILALTA, Jordi (no consta). Refugi antiaeri de la placeta Macià, 1938. Memorial Democràtic i Ajuntament de Sant Adrià de Besòs. Viure Sant Adrià. Butlletí d'informació municipal. Febrer 2006. Viure Sant Adrià. Butlletí d'informació municipal. Núm. 120, març 2008
<http://refugi.sant-adria.net/index.html> https://banc.memoria.gencat.cat/ca/app/#/result/espais_memoria/27

